

Klimatkontrakt 2030

Mellan Borlänge kommun och myndigheterna
Energimyndigheten, Vinnova, Formas, Tillväxtverket,
Trafikverket, Naturvårdsverket samt Viable Cities.

VERSION 2023

Klimatkontrakt 2030

Innehåll

Klimatkontrakt 2030	4
1. Syftet med Klimatkontrakt 2030	5
2. Parter	5
3. Kommunens åtaganden	5
3.1. Kommunens klimatmål.....	5
3.2. Strategi.....	7
3.3. Organisation och ledning.....	7
3.4. Samverkan med näringsliv, akademi och medborgare.....	8
3.5. Klimatinvesteringsplan.....	9
3.6. Digitalt stöd för genomförandet.....	10
3.7. Innovationsnav för klimatneutrala kommuner.....	10
3.8. Klimatanpassning.....	11
3.9. Klimatsmart mobilitet.....	11
3.10. Rapportering och uppföljning.....	12
4. Viable Cities åtaganden	12
4.1. Samordning Klimatkontrakt 2030.....	13
4.2. Smart policyutveckling.....	13
4.3. Innovation.....	13
4.4. Samordnad finansiering.....	14
4.5. Samspel med EUs mission klimatneutrala städer.....	14
5. Myndigheternas åtaganden	14
5.1. Smart policyutveckling.....	15
5.2. Stöd till forskning, innovation och utveckling.....	15

5.3. Samordnande insatser kring finansiering.....	16
5.4. Deltagande i europeiska initiativ för hållbara städer.....	16
6. Strategiska utvecklingsprojekt 2024.....	17
6.1. Governance.....	17
6.2. Klimatinvesteringsplaner.....	18
6.3. Konkurrenskraft genom omställning.....	19
6.4. Medborgarengagemang.....	19
6.5. Systemdemonstratorer.....	20
6.6. Mission klimatneutrala städer 2030 internationellt.....	20
7. Gemensamt arbete kring uppföljning, utvärdering och uppdatering.....	21
7.1. Viktigaste uppdateringar för kommunen.....	21
7.2. Mest angelägna erfarenheter att dela för kommunen.....	22
7.3. Viktigaste uppdateringar för Viable Cities.....	22
7.4. Viktigaste uppdateringar för myndigheterna.....	24
9. Kontraktet.....	26
Klimatkontrakt 2030.....	27
Bilaga 1 - Länkar till dokument.....	28

Klimatkontrakt 2030

Klimatfrågan är vår tids största utmaning. En samhällsutmaning som är både lokal och global och samtidigt ömsesidigt förstärkande av andra samhällsutmaningar som på ett fundamentalt sätt påverkar samhällets utveckling och hotar förutsättningarna för jorden. De arbetssätt vi hittills använt för att traditionellt utveckla vårt samhälle räcker inte längre. Vi måste arbeta på helt nya sätt. Tillsammans bygger vi en rörelse bland många aktörer i samhället för att nå missionen Klimatneutrala städer 2030 med ett gott liv för alla inom planetens gränser.

Klimatkontrakt 2030 är ett verktyg för att nå detta. Det är ett långsiktigt åtagande som säkrar ett utvecklat samarbete mellan städerna och den statliga nivån. Utgångspunkten för arbetet är att ett ökande antal svenska kommuner och samhällen samlar en bredd av aktörer och mobiliserar på många nivåer – lokalt, regionalt, nationellt, internationellt – för att bana väg för snabbare omställning till klimatneutralitet och hållbarhet i Sverige, Europa och världen. De städer och myndigheter som tillsammans med Viable Cities arbetar med Klimatkontrakt 2030 är föregångare som har ambitionen att bana väg för en bredare omställning som involverar många fler.

Klimatkontrakt 2030 är ett verktyg för att utveckla en mer ändamålsenlig samhällsstyrning vilket benämns som governance. Governance innebär att många aktörer på olika styrnivåer arbetar tillsammans för att gemensamt gå bortom det man som enskild aktör har direkt rådighet över för att förverkliga mål och mission. Det innebär ett systemskifte mot ett helhetstänkande inom offentlig förvaltning och en mer nätverksbaserad styrning.

Governance syftar på processen och strukturen för att styra, leda och reglera en organisation, ett samhälle eller ett system. Det handlar om hur beslut tas, hur mandat och ansvar fördelas, och hur regler och riktlinjer upprätthålls och efterlevs. Det är en komplex process som involverar politiska, ekonomiska, tekniska och sociala aspekter som i sin tur kräver samarbete och engagemang från en bredd av samhällsaktörer.

Klimatkontrakt 2030 skapar ett sammanhang som katalysator för nya, innovativa former av samarbete mellan städer, näringsliv, akademi, forskningsinstitut och civilsamhälle och bidrar därmed till utvecklad governance. Detta stärker förutsättningarna att mobilisera och driva en gemensam hållbar utveckling i en nutid och ett samhälle som i allt högre grad präglas av komplexitet.

Tillsammans bygger vi förmåga steg för steg att ställa om snabbare!

1. Syftet med Klimatkontrakt 2030

Syftet med detta Klimatkontrakt är att öka tempot i klimatomställningen i städer inom ramen för Agenda 2030 och samtidigt bidra till en fortsatt återhämtning och utveckling av svensk ekonomi i en tid som präglas av flera sammanlänkade kriser.

Klimatkontraktet uttalar parternas avsikt att höja ambitionen inom hållbar stadsutveckling och klimatomställning. Klimatkontraktet ger även Sverige och svenska städer goda förutsättningar att vara internationella föregångare i städernas klimatomställning. Detta ska uppnås genom ömsesidiga och långsiktiga åtaganden om insatser från de undertecknande statliga myndigheternas, innovationsprogrammet Viable Cities och kommunens sida.

2. Parter

Parter i Klimatkontrakt 2030 är:

- Borlänge kommun.
- Myndigheterna: Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas), Naturvårdsverket, Statens Energimyndighet (Energimyndigheten), Tillväxtverket, Trafikverket och Verket för innovationssystem (Vinnova).
- Strategiska innovationsprogrammet Viable Cities¹.

3. Kommunens åtaganden

3.1. Kommunens klimatmål

Borlänge kommun axlar åtagandet om att uppnå Parisavtalet. Borlänge kommun har därför tagit fram en koldioxidbudget som visar hur mycket vi kan släppa ut som kommun för att hålla oss till avtalet, och vilken utsläppsminskningstakt det innebär om vi ska hålla oss inom koldioxidbudgeten. Beräkningarna visar att vi kan släppa ut maximalt 1328 kton koldioxid 2020–2040, vilket innebär en utsläppsminskningstakt på 16 % per år. Släpper vi ut mer koldioxid än vad vår koldioxidbudget medger behöver vi kompensera de utsläppen med ännu högre utsläppsminskningstakt kommande år, eller stora negativa utsläpp.

I Borlänge kommuns miljöstrategi 2021–2030 förtydligas våra klimatambitioner. Kommunkoncernen ska verka för:

¹ Viable Cities är ett strategiskt innovationsprogram som finansieras av Energimyndigheten, Vinnova och Formas. Programmet har en löptid från 2017 till 2030 och har cirka 130 medlemmar, Värddorganisation är KTH.

- ett klimatneutralt Borlänge 2030,
- att koldioxidutsläppen i Borlänge håller sig inom koldioxidbudgeten på 1328 kton utsläpp av koldioxid 2020-2040,
- att koldioxidutsläppen som omfattas av budgeten minskar med 16 % per år i Borlänge till nära noll år 2045,
- att de utsläpp vi orsakar räknat på konsumtion också ska minska i liknande takt. 2045 ska växthusgasutsläppen vara under 1 ton CO₂-ekv per person.

3.1.1 Målbild för Klimatneutrala Borlänge 2030

Borlänge kommun och de 12 andra parter som står bakom Klimatneutrala Borlänge 2030 har formulerat en gemensam målbild.

”Ett Borlänge där klimatutsläppen minskar till nära noll och där vi tar vår del av ansvaret för att leva upp till Parisavtalet. Det innebär att vi ska hålla oss inom vår koldioxidbudget och minska utsläppen i förhållande till den. Det innebär också att de utsläpp vi orsakar utanför kommunens gränser ska minska i liknande takt och till minimal nivå. Utöver utsläppsminskningar krävs att vi utvecklar kolsänkor. Övergången till en cirkulär ekonomi är en förutsättning liksom friska ekosystem som har förmågan att binda kol.

Borlänge är en föregångare och inspiration för andra regionalt, nationellt och globalt för hur omställningen till en klimatneutral kommun kan ske med utgångspunkt i ett gott liv för alla inom planetens gränser.”

3.1.2 Effektmål för Klimatneutrala Borlänge 2030

Klimatneutrala Borlänge 2030 ska bidra till att Borlänges klimatpåverkan minskar. I Borlänge kommuns miljöstrategi 2021-2030 förtydligas våra klimatambitioner.

1. Minskad klimatpåverkan i linje med koldioxidbudgeten och utsläppsminskningstakten kopplad till den.
2. Minskad klimatpåverkan utifrån de konsumtionsbaserade utsläppen

Utöver koldioxidbudgeten och de konsumtionsbaserade utsläppen finns utsläppen från den större industrin (SSAB), utsläpp som uppstår lokalt men bokförs nationellt. Dessa utsläpp behöver givetvis också minska, men hanteras utanför de båda effektmålen. SSAB har en aktiv roll i Borlänges klimatomställning och ingår i projektkonsortiet.

3.1.3 Specifikt mål för arbetet fram till 30 sep 2024

- Ökat tempo i klimatomställningen genom nya samverkansformer, nya processer och metoder för att möjliggöra transformativa samhällsförändringar.

3.2. Strategi

Dokumentet Mål & Budget är kommunfullmäktiges viktigaste verktyg för att leda och styra verksamheterna i nämnderna och kommunens bolag. I dokumentet Mål & Budget anges kommunens vision, visionsområden, styrmodell, ägardirektiv för de kommunala bolagen, mål för god ekonomisk hushållning samt ekonomiska ramar. Borlänge kommuns miljöstrategi 2021-2030 är ett verktyg för att konkretisera de miljömässiga ambitionerna i dokumentet Mål & Budget. Syftet med miljöstrategin är att hela kommunkoncernen gemensamt ska jobba mot de uppsatta målen. Visionsområdet Ett ekologiskt hållbart Borlänge: ett Borlänge som tar ansvar för miljön både nu och i framtiden är den grundläggande utgångspunkten.

Borlänge kommunkoncern kan göra viktig skillnad för klimatet, men äger inte utvecklingen ensamt. Tillsammans med Borlängeborna och näringslivet kan vi göra ännu mer. I miljöstrategi 2021-2030 förtydligas tre arbetssätt för hur kommunkoncernen ska arbeta för att åstadkomma förändring. Arbetssätten syftar till att få med oss fler i arbetet för att uppnå ännu större effekt.

- Arbetssätt 1: Kommunen som föregångare
- Arbetssätt 2: Borlänge i samverkan
- Arbetssätt 3: Delaktighet, information och utbildning

3.3. Organisation och ledning

3.3.1 Projektkonsortium

Projektkonsortiet står bakom ansökan i Viable Cities utlysning 8 Klimatneutrala Borlänge 2030 från april 2021. Alla 13 organisationer i konsortiet har gjort åtagandet att bidra till projektet. Projektkonsortiet är med i projektet som helhet men bidrar på olika sätt i de olika grupper med olika roller och uppdrag som finns inom projektet.

3.3.2 Uppdragsgivare

Uppdragsgivare är Kommunstyrelsen. Även miljö- och samhällsbyggnadsnämnden, som har uppdraget att samordna kommunens miljöstrategiska arbete och Borlänge Energis styrelse har varit med i processen att forma uppdraget och har viktiga roller.

3.3.3 Politisk referensgrupp

Den politiska referensgruppen består av kommunstyrelsens ordförande, Miljö- och samhällsbyggnadsnämndens ordförande och Borlänge Energis styrelseordförande.

3.3.4 Styrgrupp

Projektets styrgrupp är koncernledningsgruppen och består av personer som stödjer projektbeställare. Projektbeställare är kommundirektören.

Styrgruppen avlastar och stödjer projektbeställaren, men övertar inte dennes totalansvar för projektet. Beställaren kan ge mandat till beställarombudet för beslut och löpande styrning. I styrgruppen ingår även beställarombudet, sektorchef för samhällsbyggnadssektorn.

3.3.5 Operativ styrgrupp

I den operativa styrgruppen finns beställarombudet och utgör länken mellan de båda styrgrupperna. Beställaren ger vid behov mandat till beställarombudet att ta beslut åt beställaren. Vid behov lyfter beställarombudet på samma sätt tillbaka frågor som ska beslutas av beställaren och lyftas i styrgruppen.

Den operativa styrgruppens roll är att stödja beställarombudet. Den operativa styrgruppen har en liknande roll som styrgruppen, men på en mer operativ nivå.

3.3.6 Projektledare

Projektledaren leder arbetet och ansvarar för att projektmålen infrias. En av projektledarens mest centrala uppgifter är att skapa förutsättningar och undanröja hinder, så att alla som verkar i projektet kan arbeta, samverka och kommunicera på ett enkelt sätt.

3.3.7 Projektgrupp

I projektgruppen ingår projektledare, delprojektledare och innovationsledare. Arbetsgrupper formas utifrån behov kopplat till måluppfyllnad för respektive arbetspaket. Delprojektledare engageras för enskilda projekt.

3.3.8 Innovationsteam

Innovationsteamet utgörs av utvalda representanter från de organisationer som deltar i projektkonsortiet och arbetar gränsöverskridande såväl mellan kommunala förvaltningar och bolag som med aktörer från forskning, företag och civilsamhälle. Teamet har en viktig roll i att identifiera utmaningar, arbeta fram lösningar och överbygga de mellanrum som finns vad gäller exempelvis ansvar, för att nå fram till ett klimatneutralt Borlänge 2030.

3.4. Samverkan med näringsliv, akademi och medborgare

3.4.1 Kvadrupelhelixorganisationen - Innovationsteamet

En kvadrupelhelixorganisation är etablerad för att stärka samverkan i Borlänge kring missionen om klimatneutrala Borlänge 2030. Organisationen kallas "Innovationsteamet" och utgörs av utvalda representanter från de organisationer som deltar i projektkonsortiet och arbetar gränsöverskridande såväl mellan kommunala förvaltningar och bolag som med aktörer från akademi, näringsliv och civilsamhälle. Innovationsteamet har mandat och förmåga att påskynda

omställningen till den klimatneutrala staden år 2030 utifrån Borlänge specifika utmaningar.

3.4.2 Mobilisering av näringslivet

För att öka omställningstakten ytterligare och mobilisera företag i Borlänge har projektet tagit fram ett lokalt klimatkontrakt som företag kan skriva under och således ansluta sig till arbetet för ett klimatneutralt Borlänge 2030. Det lokala klimatkontraktet kallas "Klimatkontrakt Borlänge" och innebörden av kontraktet är ett åtagande mot projektets målbild. De företag som väljer att ansluta sig förväntas bidra genom sitt eget omställningsarbete, men även dela med sig av erfarenheter och kunskaper och vara delaktig i helhetsarbetet för en klimatneutral stad.

3.4.3 Nya former för medborgarengagemang

För att uppnå systeminnovation och transformativ förändring av staden krävs nya former för medborgarengagemang. Alla som bor och verkar i Borlänge behöver i högre utsträckning involveras i arbetet för att nå klimatneutralitet. Dialog och former för att involvera och aktivera engagemang behöver skapas.

3.4.4 Hållbar Arena

Hållbar Arena handlar om att sprida kunskap om arbetet för ett mer hållbart samhälle. Via en hållbar arena vill IK Brage och Borlänge Energi skapa samarbeten med företag, föreningar och kommunen där fokus ligger på hur vi tillsammans skapar ett bättre samhälle och en långsiktig social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet i många olika verksamheter.

3.4.5 2047 Science Center engagerar ungdomar

2047 Science Center kommer låta gymnasieungdomar sätta tänderna i utmaningen ett klimatneutralt Borlänge 2030 och hitta lösningar som bidrar till Borlänges skapande av portfölj med insatser mot klimatneutralitet.

3.5. Klimatinvesteringsplan

Klimatinvesteringsplaner innebär ett nytt sätt att ta fram färdplaner för städer som inkluderar ett samhälls- och företagsekonomiskt perspektiv på åtgärder och investeringar. Klimatnytta och mervinster tydliggörs för att skapa beslutsunderlag som möjliggör erforderliga prioriteringar.

Klimatinvesteringsplanen handlar om att ge en samlad bild av de kommunala, regionala, statliga och privata åtgärder och investeringar som kommer att behövas för att nå uppsatta mål. Samtidigt ska de visa på hur nya eller växande marknader skapas för företag som kan leverera hållbara byggnader, energisystem, mobilitetslösningar, återvinningssystem och understödjande digitala system mm.

Kommunkoncernens omställningsfunktion kommer utifrån klimatinvesteringsplanen hantera de åtgärder och investeringar som kommunkoncernen har rådighet över. Innovationsteamet och de bredare samverkansplattformar som byggs upp kommer vara viktiga för genomförandet av övriga delar av klimatinvesteringsplanen.

3.6. Digitalt stöd för genomförandet

Digitala verktyg som stöd för klimatomställningen är en integrerad del i kommunens klimatarbete. Innovationsteamet bemannas med digitaliseringskompetens. Kommunen ska analysera hur digitalisering kan vara ett verktyg för omställning och använda relevanta verktyg. Digitala verktyg för att visualisera data inom prioriterade områden med särskild potential för omställningen ska användas.

3.7. Innovationsnav för klimatneutrala kommuner

3.7.1 Kvadrupelhelixorganisationen – Innovationsteamet

En kvadrupelhelixorganisation är etablerad för att stärka samverkan i Borlänge kring missionen om klimatneutrala Borlänge 2030. Organisationen kallas "Innovationsteamet" och utgörs av utvalda representanter från de organisationer som deltar i projektkonsortiet och arbetar gränsöverskridande såväl mellan kommunala förvaltningar och bolag som med aktörer från akademi, näringsliv och civilsamhälle. Innovationsteamet har av respektive organisation tilldelats mandat och besitter förmåga att påskynda omställningen till den klimatneutrala staden år 2030 utifrån Borlänges specifika utmaningar.

Innovationsteamet arbetar tillsammans för att leverera lösningar som bidrar till Borlänges klimatneutralitet. Den bärande idén med innovationsteamet är att det är genom samverkan mellan olika sektorer som nya lösningar kan uppstå och realiseras i en snabbare takt. Det är också genom att samla viktiga aktörer från olika sektorer i samma rum som vi kan överbrygga det ansvarsglapp som finns för klimatfrågan.

Omställningslyftet är ett nationellt initiativ som pågick under 2023 med syfte att underlätta affärsdriven klimatomställning för små och medelstora företag. Projektet var en gemensam satsning från Tillväxtverket, RISE, SISP, Energikontoren Sverige, IUC, IVL och SuPr. Projektet delfinansieras av Europeiska Regionala Utvecklingsfonden (ERUF).

Ett av arbetspaketen var "Staden som nav för grön och digital omställning" och där ville man titta närmare på hur innovativa startups i framkant kan bidra till att lösa en stads klimatutmaning. För att testa detta behövdes en stad som hade konkretiserade klimatutmaningar samt förutsättningar för att jobba med start-ups samt resurser för att delta i projektet. Att projektet Klimatneutrala Borlänge fanns som en möjliggörare samt att vi hade konkretiserat stadens klimatutmaningar samt att vi hade ett innovationsteam etablerat var avgörande för att Borlänge valdes ut.

För att lösa Borlänge utmaningar kring mobilitet lanserade Omställningslyftet ett innovationsprogram där start ups tillsammans utformade förslag som minskar klimatpåverkan kopplat till pendling. Förutom kommunen deltog flera stora privata arbetsgivare (te.x. SSAB och IKEA) samt flertalet andra kommuner från hela Sverige, som delar samma utmaning som Borlänge. Dessa kommuner gavs möjlighet att följa arbetet och processen, men även att ta del av de lösningsförslag som presenterades. Från Dalarna deltog Säter, Avesta, Falun och Mora.

3.7.2 Samverkan i Dalarna

Under 2024 kommer vi att undersöka hur vi ska etablera Borlänge som innovationsnav för hela regionen. Ambitionen med Klimatneutrala Borlänge ligger i linje med bland annat Dalarnas regionala utvecklingsstrategi, Energiintelligent Dalarna, Länsstyrelsens färdplaner, ByggDialog Dalarna, Visit Dalarnas färdplan för Dalarna som en hållbar destination och fler aktörer med regionala uppdrag.

Aktörer från andra kommuner i Dalarna vill skriva under Borlänges lokala klimatkontrakt, då det saknas liknande innovationsfrämjande samverkansplattform i de kommuner där de företagen verkar. Det visar på att behovet av samverkansplattformen och att det finns en efterfrågan från näringslivet i Dalarna.

3.8. Klimatanpassning

Kommunen arbetar med klimatanpassning inom fysisk planering och genom delprogrammet Klimatförändringar kopplat till handlingsprogrammet enligt lagen för skydd mot olyckor.

3.9. Klimatsmart mobilitet

Enligt Borlänges koldioxidbudget står transporter för den största delen av koldioxidutsläppen i Borlänge. Det finns stor potential att minska utsläppen inom transportsektorn genom att öka andelen hållbara resor (gång, cykel och kollektivtrafik) samt genom ställa om fordonsflottan. Kommunen har antagit mål och tillvägagångssätt gällande klimatsmart mobilitet i Miljöstrategi 2021-2030 samt i Trafikstrategi för Borlänge kommun. Kommunen ska accelerera arbetet med klimatsmart mobilitet i enlighet med de bägge strategierna. Under 2024 pågår projekten Arbetspendling med digitalt stöd och Urban Bike Flow (båda startades under 2023).

3.9.1 Modell för klimatneutrala transporter

Inom ramen för Klimatneutrala Borlänge har vi anställt en projektledare som driver det förberedande projektet Modell för klimatneutralt resande, finansierat av Formas. I projektet ska en modell tas fram för hur en stad som Borlänge kan ta sig an utmaningen att ställa om resandet så att staden som helhet kan nå klimatneutralitet till 2030. Modellen ska bidra till god kännedom inom olika delar av kommunen samt

kommunkoncernen om vad som behöver göras för att ställa om till hållbart resande i en socialt hållbar stad, och varför det är viktigt. Modellen ska användas som underlag till att söka nya projektmedel och resurser för att möjliggöra investeringar i vidare satsningar som ska bidra till en aktiv och levande stadsbild där gång, cykel och kollektivtrafik har en central plats. Projektet pågår till juni 2024.

3.10. Rapportering och uppföljning

Kommunens klimatmål följs upp i miljöbokslutet varje kalenderår.

Effektmål 1 (Minskad klimatpåverkan i linje med koldioxidbudgeten och utsläppsminskningstakten kopplad till den) följs upp årligen i Borlänge kommuns koldioxidbudget. Uppföljningen baseras på nationellt samordnad data och släpar efter två år. Det betyder att definitiva värden inte finns för senaste år, utan går att utläsa först senare. Däremot görs prognoser för de två närmaste åren i tid, vilket ger en bra indikation.

Effektmål 2 (Minskad klimatpåverkan utifrån de konsumtionsbaserade utsläppen) följs upp genom Stockholm Environment Institutes verktyg Konsumtionskompassen samt Naturvårdsverkets statistik. Det finns osäkerhet i exakt hur dessa utsläpp kommer att följas upp nationellt och projektets uppföljning kommer därför hålla sig ajour med utvecklingen.

Det specifika målet för arbetet fram till 30 sep 2024 (Ökat tempo i klimatomställningen genom nya samverkansformer, nya processer och metoder för att möjliggöra transformativa samhällsförändringar) följs upp i Klimatneutrala Borlänges verksamhetsberättelse.

4. Viable Cities åtaganden

Innovationsprogrammet Viable Cities genomförs i bred samverkan, för att bidra till att ställa om till klimatneutrala städer 2030 som en del i det svenska åtagandet att uppfylla mål i Agenda 2030 och Parisavtalet. I detta ingår att vara internationella föregångare i städers omställning.

Viable Cities arbetar med en bredd av aktörer på tvärs över vetenskapliga discipliner, branscher och samhällssektorer. Det kopplar samman excellenta forskningsmiljöer med stora och små företag inom en rad branscher samt offentliga verksamheter och civilsamhällesorganisationer.

Inom ramen för den roll som Viable Cities har som strategiskt innovationsprogram kommer programmet att verka för följande:

4.1. Samordning Klimatkontrakt 2030

Det sker nu en allt snabbare mobilisering kring omställningen lokalt, nationellt och internationellt där klimatkontrakten används som verktyg. Det kräver en bättre förmåga att samordna arbetet och kontinuerligt vidareutveckla kontrakten för att åstadkomma; uppskalning, breddning, replikerbarhet, prioritering samt en mer effektiv samordning av möten och dialoger mellan aktörerna.

Viable Cities programkontor utvecklar därför en samordningsfunktion för Klimatkontrakt 2030 i Sverige för att ytterligare stödja processen med klimatkontrakt där myndigheternas, kommunernas och övriga relevanta aktörers åtaganden utvecklas och vässas steg för steg. Detta görs parallellt med insatser för implementering och skalning för att på ett bättre sätt att driva på omställningen. Samordningsfunktionen ska stödja uppbyggnaden av aktörernas gemensamma förmåga till omställning från kunskap till implementering och utveckla processen för klimatkontrakten till nästa nivå – såväl i ett lokalt, nationellt som internationellt sammanhang.

Samordningsfunktionen ska höja kunskapen och skapa bättre möjligheter för kommuner och aktörer att på lokal nivå dra nytta av och utveckla arbetsätt för att tillvarata de omfattande policypaket på EU-nivå som är ett resultat av European Green Deal (exempelvis Fit for 55 och taxonomiförordningen för hållbara investeringar).

4.2. Smart policyutveckling

Viable Cities avser fortsatt vara en mobiliserande aktör kring policy och regelverk med tillhörande insatser inom smart policyutveckling. Dels handlar detta om att ge kommuner bättre överblick avseende nuvarande och kommande svensk och europeisk lagstiftning, regler och normer av relevans för städers klimatomställning (exempelvis policypaketet Fit for 55). Dels innefattar det processtöd för förändring av regelverk och normer för att i praktiken underlätta klimatomställningen. Detta kopplar till myndigheternas åtaganden (se avsnitt 5.1) samt utvecklingsarbetet kring systemdemonstratorer (se avsnitt 6.5).

4.3. Innovation

Viable Cities avser utveckla sin roll som föregångare och intermediär (systemkopplare, mellanrumsledare, gränsgångare) för att stärka de koordinerande, mobiliserande och faciliterande insatserna i det framväxande ekosystemet för missionen om Klimatneutrala städer med ett gott liv för alla inom planetens gränser.

För att underlätta för kommuner att implementera innovation som påskyndar klimatomställningen, kommer Viable Cities bidra med kompetensnätverk och processtöd, bland annat genom att kroka arm med andra strategiska

innovationsprogram i den fortsatta utvecklingen av Klimatkontrakt 2030. Det gäller framför allt inom mobilitet, energi, byggd miljö, cirkulär ekonomi, hälsa och digitalisering. Utifrån samarbetsavtalet som finns med det strategiska innovationsprogrammet Drive Sweden kring klimatsmart mobilitet kommer samverkan utvecklas ytterligare med såväl städer som myndigheter kring detta område, inte minst med Trafikverket. Inom digitalisering för klimatomställning kommer arbetet utvecklas vidare med det nyligen inrättade Urban Twin Transition Centre.

4.4. Samordnad finansiering

Viable Cities kommer på följande sätt understödja kommuners behov av finansiering av klimatomställning och verka för samarbete och synergi mellan myndigheter och andra aktörer som finansierar klimatomställning och hållbar stadsutveckling.

- Viable Cities kommer fortsätta arbeta med utvecklade former för finansiering kopplat till Klimatkontrakt 2030 med de 23 städerna och de sex myndigheterna som är involverade i detta.
- Viable Cities kommer tillsammans med myndigheterna utveckla arbetet inom samordnad finansiering genom olika insatser som pågår inom området hållbar stadsutveckling, se 5.3 Samordnad finansiering.
- Viable Cities arbetar vidare med att utveckla former för klimatinvesteringsplaner för städer med sikte på att stödja samtliga städer i satsningen Klimatneutrala städer 2030 samt som en del i det internationella arbetet med missionen och tillgängliggöra insikter och verktyg för många fler.

4.5. Samspel med EUs mission klimatneutrala städer

Viable Cities samverkar nära med de stödstrukturer som byggs upp kring EUs mission om klimatneutrala städer 2030 – såväl plattformen för genomförande av EUs mission, NetZeroCities som CapaCITIES, som syftar till att bygga nationella plattformar i fler länder, som partnerskapsprogrammet Driving Urban Transitions (DUT). Viable Cities är också delaktiga i diskussionen på EU-nivå om närmare samverkan och synergier med system-missionen om klimatanpassning (Adaptation to Climate Change), liksom med "New European Bauhaus".

5. Myndigheternas åtaganden

Myndigheterna åtar sig att samverka inom ramen för Klimatkontrakt 2030. Myndigheterna bidrar på så sätt till syftet med det missionsdrivna arbetet att ställa om till klimatneutrala städer 2030 med ett gott liv för alla inom planetens gränser.

Under 2024 fortsätter myndigheterna att utveckla stödjande strukturer och nya arbetssätt för en mer sammanhållen, strategisk och lärande utvecklingsprocess. I denna fungerar Rådet för hållbara städer som ramverk och strategiskt forum för myndighetssamverkan, Svensk modell för Hållbar utveckling, som operativ plattform för myndighetssamverkan och Klimatkontrakt 2030 som gemensamt innovations- och testlabb för de 23 städerna och myndigheterna.

Som en del av det kommer Klimatkontraktsmyndigheternas innovationsteam tillsammans ansvara för att driva följande innovationsprocesser: Policylab (5.1), Systemdemonstratorer (5.2) och Lokal portföljanalys (5.3). Arbetet innebär även medverkan i Transition Lab som Viable Cities faciliterar. Myndigheterna avser att på Arena klimatkontrakt, mötesplatsen för dialogverkstad mellan kommunerna och myndigheterna, under 2024 särskilt fokusera på utvecklingen av Klimatkontrakt 2030 som innovation av governance. (se 6.1)

Myndigheterna åtar sig att fortsätta det gemensamma arbetet kring följande utveckling under 2024 för att stödja kommunernas klimatomställning:

5.1. Smart policyutveckling

Tillsammans med kommunerna samverkar myndigheterna för att identifiera och bidra till utvecklingen mot mer ändamålsenliga regelverk och andra styrmedel för hållbar stadsutveckling och klimatomställning samt öka förståelse och kunskap om befintliga regelverk. Med kommunernas utvecklingsbehov i en accelererad klimatomställning som fokus, ska processen fortsatt bygga på proaktiv dialog och ömsesidigt lärande.

Under 2024 fortsätter arbetet med policylabb inom ett eller flera av de identifierade utmaningsområdena: inkluderande och hälsofrämjande mobilitet, markanvändning och markanvisning, energiplanering- och energieffektivisering samt cirkulära resurs- och materialflöden. Ett gemensamt utvecklings- och planeringsarbete pågår genom samverkan och dialoger för att förtydliga policyutmaningar och identifiera huvudaktörer, samt säkerställa omställningspotential av policylabb.

5.2. Stöd till forskning, innovation och utveckling

Myndigheterna finansierar insatser för forskning, innovation, utveckling och systeminnovation som stödjer en snabbare klimatomställning. Myndigheternas stöd riktar sig till olika typer av forskning, innovation, tillämpning och demonstration och till viss del investeringsstöd. Stöd tillhandahålls genom öppna utlysningar och andra former såsom till exempel beställarnätverk, behovsägarnätverk och innovationsupphandling.²

Under 2024 åtar sig myndigheterna att fortsatt utveckla och finansiera nya typer av insatsformer, såsom: Systemdemonstratorer för klimatneutrala städer, (Läs mer

under 6.5) och Urban Twin Transition Center² för digitalisering som ger bättre stöd för städernas klimatomställning.

5.3. Samordnande insatser kring finansiering

Myndigheterna utvecklar löpande samordningen kring insatser som pågår inom hållbar stadsutveckling och klimatomställning för att skapa bättre framförhållning och samlad information.

Baserat på den innovationsprocess om metodutveckling för lokala portföljanalyser som genomfördes 2023 avser myndigheterna att under 2024 leverera sammanställda utdata från vissa av myndigheternas finansiering till samtliga 23 kommuner. Innovationsarbetet kommer även att fortsätta under 2024 i syfte att dels höja kvaliteten och täckningen av levererade data, dels genom ett eller flera fördjupningsprojekt i samarbete med vissa intresserade kommuner för att effektivisera processen och öka nyttan hos mottagarna. Det långsiktiga målet med portföljanalyserna är att arbetet ska bidra i arbetet med städernas klimatinvesteringsplaner.

Hållbarstad.se är Rådet för hållbara städernas gemensamma webbplats. Här har myndigheterna åtagit sig att löpande publicera information om finansieringsmöjligheter och utlysningar samt samlat kunskapsstöd från alla ingående myndigheter som är med i Rådet för hållbara städer³.

5.4. Deltagande i europeiska initiativ för hållbara städer

Myndigheterna ingår och arbetar med flera olika europeiska initiativ för att stödja utvecklingen av hållbara städer och samhällen.

I arbetet med att stödja svenskt deltagande i forskningsprogrammet Horisont Europa 2021–2027 ingår att bidra i utformning av utlysningar och aktiviteter samt informera och ge råd till aktörer som planerar att delta i ansökningar i olika europeiska satsningar. Myndigheterna samverkar även i genomförandet av EU:s regionala utvecklingsfond 2021–2027 med insatserna för hållbar urban utveckling.

Myndigheterna fortsätter medverka i partnerskapet Driving Urban Transitions to a Sustainable Future (DUT) där utlysningar och andra aktiviteter inom området hållbar stadsutveckling kommer att vara aktuellt under de kommande åren samt

² Se [pressmeddelande från Internetstiftelsen](#)

³ Boverket, Energimyndigheten, Folkhälsomyndigheten, Formas, Länsstyrelserna, Myndigheten för delaktighet, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, ArkDes (Statens centrum för arkitektur och design) Statens konstråd, Sveriges Kommuner och Regioner, Tillväxtverket, Trafikverket och Vinnova

EU-kommissionens satsning "New European Bauhaus",⁴ European Urban Initiative (EUI)⁵ och Urbact⁶.

Myndigheterna bidrar även för att utveckla stödjande funktioner för de städer som valts ut att ingå i missionen på EU-nivå om 100 klimatneutrala städer 2030. Ett exempel är programmet "CapaCITIES"⁷. Genom "CapaCITIES" initieras och stärks nationella förändringsprocesser för att etablera nationella nätverk och styrningsstrukturer.

6. Strategiska utvecklingsprojekt 2024

De strategiska utvecklingsprojekten är viktiga acceleratorer för framväxten av ett ekosystem kring missionen om Klimatneutrala städer 2030 och utgör en gemensam plattform och arena för samverkan och lärande.

Under 2024 kommer följande strategiska utvecklingsprojekt att bedrivas inom Viable Cities Transition Lab, med syfte att vid den kommande revideringen av Klimatkontrakt 2030 kunna vidareutveckla innehållet i kontraktet.

6.1. Governance

Utvecklingen inom governance för klimatomställning, både på lokal nivå och mellan lokal, nationell och även EU-nivå, är grundläggande för en bredare kraftsamling och effektivare systemförändringar. Det handlar om att koordinera och leda olika aktörer på olika nivåer i syfte att snabba på klimatomställningen och bromsa klimatförändringarna för att kunna bygga en hållbar framtid. Governance innebär att många aktörer på olika styrnivåer arbetar tillsammans för att gemensamt gå bortom det man som enskild aktör har direkt rådighet över för att förverkliga mål och mission. Det innebär ett systemskifte mot ett helhetstänkande inom offentlig förvaltning och en mer nätverksbaserad styrning. Governance syftar på processen och strukturen för att styra, leda och reglera en organisation, ett samhälle eller ett system. Det handlar om hur beslut tas, hur mandat och ansvar fördelas, och hur regler och riktlinjer upprätthålls och efterlevs. Det är en komplex process som involverar politiska, ekonomiska, tekniska och sociala aspekter som i sin tur kräver samarbete och engagemang från en bredd av samhällsaktörer.

⁴ New European Bauhaus lyfter fram betydelsen av estetiska, sociala och kulturella värden i den gröna omställningen

⁵ European Urban Initiative, är en hubb för hållbar stadsutveckling på EU-nivå. EUI ska erbjuda stöd till städer för att förbättra och öka sin kapacitet i att utforma strategier, policyer och projekt för hållbar stadsutveckling. (urban-initiative.eu)

⁶ Urbact är ett europeiskt samarbetsprogram för utbyte och lärande inom hållbar stadsutveckling, Tillväxtverket.

⁷ Energimyndigheten och Viable Cities deltar

Inför 2024 finns ett fortsatt stort utvecklingsbehov för en djupare förståelse för vad transformativ governance innebär och hur kommuner och städer kan arbeta med det i praktiken. Med erfarenheter och insikter från de första stegen kommer ett gemensamt analysstöd för klimatkontrakt att vidareutvecklas. Detta är ett arbete som måste ske i nära samarbete mellan Viable Cities, myndigheterna och kommuner. Arbetet kommer att samordnas av programkontoret som säkerställer ett förstärkt fokus på analys och uppföljning inom Arena Klimatkontrakt under 2024.

Mobiliseringen med hjälp av Klimatkontrakt 2030 har visat sig vara framgångsrikt och kommer fortsätta utvecklas för att ytterligare stärka, skala upp, bredda och snabba på omställningsarbetet. Det krävs en tydligare behovsorientering / prioritering och skarpere åtaganden från flera håll; från de nationella myndigheterna, från kommunerna och också kopplat till Viable cities roll / åtaganden.

Klimatkontraktet är ett nytt och innovativt verktyg för governance som bygger en långsiktig strategisk process från lokal till internationell nivå utifrån den gemensamma missionen om klimatneutrala och hållbara städer 2030.

6.2. Klimatinvesteringsplaner

En grundtes i missionsdriven innovation är att staten och offentliga organisationer på olika nivåer i samhället tar en aktiv roll i att samskapa och omforma marknader i samspel med näringslivet och andra samhällsaktörer som akademi och civilsamhälle.

Klimatinvesteringsplaner är en central del i arbetet med en utvecklad governance för missionen och under 2024 kraftsamlar vi inom Klimatinvesteringsplaner på flera områden; analyser och test om hur klimatinvesteringsplaner kan kopplas till ordinarie beslutsprocesser, inklusive färdplaner för klimatneutralitet på stadsnivå, analyser av nödvändiga klimatinvesteringar inom områden med stor påverkan på klimatutsläpp, exempelvis värme/kyla, mobilitet, mat osv, ekonomiska analyser av multipla nyttor av klimatomställning, exempelvis där klimatomställning kan bidra till såväl kostnadsbesparingar som kvantifierade nyttor som exempelvis ökad hälsa, fler arbetstillfällen, trygghet etc., hur hållbarhetsindikatorer kan införlivas mer systematiskt inom kommersiell förvaltning och kontraktshantering.

Under 2024 vidareutvecklas Viable Cities finansiella dashboard och införlivar investeringsplanssidan, finansiella indikatorerna och de finansieringsflöden som tillhandahålls av olika nationella myndigheter (se avsnitt 5.3). Funktionerna hos olika finansiella instrument kommer att kartläggas och ett antal lärcase startar där finansiella färdplaner tas fram. Dessutom kommer en utvecklad samverkan med investerare för att diskutera hur man mobiliserar privat finansiering för klimatneutrala städer.

Arbetet med Klimatinvesteringsplaner i Sverige hänger nära samman med vad som händer inom plattformen för genomförande av missionen om klimatneutrala städer på europeisk nivå, NetZeroCities.

6.3. Konkurrenskraft genom omställning

En stark mobilisering för omställning till klimatneutralitet kan ge förutsättningar för företag i Sverige att utveckla nya affärsstrategier, och helt nya marknader, som i sin tur ger konkurrenskraft genom att driva en omställning till ett klimatneutralt och hållbart samhälle. Detta är avgörande för Sveriges ambition att vara världens första fossilfria välfärdsland och vårt klimatpolitiska ramverk. Företagens roll i klimatomställningen är central, både som stora utsläppare av växthusgaser men också som leverantör av lösningar för klimatomställning och klimatanpassning.

Under 2024 krafsamlar Viable Cities inom initiativet Klimatkonkurrenskraft för att tillsammans med en rad andra aktörer utforska vilka systemiska förändringar som kan accelerera samverkan kommun-näringsliv för att uppnå missionen klimatneutrala städer 2030 med ett gott liv för alla inom planetens gränser. Samverkan med de myndigheter som signerar Klimatkontraktet är i detta arbete centralt för att kunna driva policyförändringar. Initiativet är främst riktat mot de 23 städer som signerar Klimatkontrakt 2030, med målsättningen att skapa kunskap som kan användas i alla svenska kommuner.

Syftet är att tillsammans krafsamla kring viktiga insatsområden kopplat till städernas omställningsresor där företagen mobiliseras och är systematiskt engagerade. En viktig del i arbetet är att stärka varandra i att möta de möjligheter och utmaningar som EUs satsning på bland annat "Fit for 55" innebär. Exempel på insatsområden är upphandling, kompetensförsörjning, näringslivsutveckling och etablering. I arbetet ingår att granska möjligheten att använda kommunala policydokument som upphandlingspolicy, näringslivsprogram och samt ägardirektiv för kommunala bolag för att driva utvecklingen. I arbetet samverkar Viable Cities även med näringslivsorienterade organisationer och initiativ på internationell, nationell och regional nivå där en viktig aspekt är en rättvis och inkluderande omställning.

6.4. Medborgarengagemang

Nuvarande samhällsutmaningar innebär att flera kriser sammanfaller med klimatkrisen. Det gäller bland annat pandemin, kriget i Ukraina, kriser vad gäller energi, mat, råvaror och kritiska mineraler, biodiversitet och demografi. Utmaningarna förstärks av att vi samtidigt upplever en demokratisk utveckling där en växande andel av befolkningen känner sig utanför.

Under 2024 att vidareutvecklas samarbetet mellan städer, myndigheter och andra aktörer för att skapa förutsättningar för medborgarengagemang i klimatomställningen. Inte minst genom utveckling av nya former av

medborgarinvolvering i lokala klimatkontrakt och samspel med europeiska satsningar på området.

Under 2024 mobiliseras ett antal lärcase, tester och satsningar inom medborgardeltagande som syftar till att ge reellt inflytande till medborgarna för att snabba på klimatomställningen.

Detta ökar behovet av satsningar som syftar till inkludering och att sätta medborgarna i centrum för omställningen till klimatneutralt och hållbart samhälle, bland annat genom nya former för medborgarinvolvering (exv medborgarråd) och utveckling av attraktiva livsmiljöer (exv New European Bauhaus) och politik för gestaltad livsmiljö. Medborgarnas kunskap och expertis måste tas tillvara i de beslut som påverkar deras liv, och dessa beslut måste förankras med det stora flertalet för att kunna leda till åtgärder och förändringar i den takt och omfattning som krävs.

6.5. Systemdemonstratorer

Systemdemonstratorer för klimatneutrala städer är ett strategiskt utvecklingsprojekt inom Klimatkontrakt 2030. Förväntan på systemdemonstratorerna är att de ska ha en väsentlig roll i städers förmåga att snabba på omställningen samt skapa hög synlighet och engagemang lokalt, regionalt, nationellt och internationellt.

Satsningen har en tydlig inriktning mot missions-orienterad innovation, och betonar tydligt vikten av systemperspektiv i omställningsarbetet. En viktig del i insatsformen är ett portföljtänk, där flera åtgärder, initiativ och experiment tillsammans utgör en större helhet. Systemdemonstratorerna tar sin utgångspunkt i centrala områden i Klimatkontrakt 2030 och är tänkta att bidra till utveckling av kontraktet utifrån insikter från arbetet.

Viable Cities och myndigheterna åtar sig att bidra till att systemdemonstratorerna lyfts i viktiga sammanhang på nationell och internationell nivå samt att dra nytta av insikterna från systemdemonstratorerna i syfte att möjliggöra uppskalning. Samtliga kommuner inom Klimatkontrakt 2030 åtar sig att dra nytta av insikterna från systemdemonstratorerna i syfte att möjliggöra uppskalning.

6.6. Mission klimatneutrala städer 2030 internationellt

Under 2024 sker en fortsatt mobilisering och utveckling för att stärka kopplingen mellan det svenska och europeiska arbetet med missionen klimatneutrala städer 2030. Det sker inom en rad initiativ som involverar såväl städer, myndigheter som Viable Cities som program. Exempel är NetZeroCities (som är en plattform för genomförande av Cities Mission, med utvecklingsarbete kring bland annat Climate City Contract och Climate Investment plans), partnerskapet Driving Urban Transitions (med forsknings- och innovationsprojekt inriktade mot 15-minutersstaden,

energipositiva stadsdelar och cirkulär urban ekonomi) samt CapaCITIES (som utvecklar nationella stödplattformar likt Viable Cities i fler europeiska länder).

New European Bauhaus-initiativet lanserades av EU-kommissionen i januari 2021, och kopplar samman EUs gröna giv med vår byggda miljö. I genomförandeplanen för Cities Mission pekar EU-kommissionen på att EUs Climate City Contract ska möjliggöra medverkande städer att integrera och stärka värden och principer i New European Bauhaus-initiativet i sina planer för klimatneutralitet. Arbete kring New European Bauhaus sker i samverkan med Boverkets (Rådet för hållbara städer) regeringsuppdrag att samordna Sveriges medverkan i New European Bauhaus.

På ett liknande sätt som EU mobiliserar 112 städer sker ett samarbete i Urban Transitions Mission inom det globala initiativet Mission Innovation, där en första etapp avser att samla cirka 300 globala städer.

7. Gemensamt arbete kring uppföljning, utvärdering och uppdatering

Viable Cities och kommunen är överens om att genomföra en årlig uppföljning av kommunens resultat inom ramen för Klimatkontrakt 2030. Viable Cities tar fram underlag för en årlig uppföljning på kommunal och nationell nivå.

7.1. Viktigaste uppdateringar för kommunen

Borlänge kommun har under året fortsatt att stärka en kvadrupelhelixsamverkan, genom innovationsteamet, som arbetat med Borlänges utmaningar för att uppnå klimatneutralitet. Omställningslyftet har dockat an till Borlänges process för att bidra till ännu fler lösningar och metodik utifrån ett systeminnovationsperspektiv, samt större möjligheter till uppskalning.

I november 2023 har cirka 40 företag signerat lokala klimatkontrakt, inklusive projektkonsortiets 13 parter. Det finns även ett intresse utanför Borlänge då vi har ett antal företag från andra kommuner.

Under 2023 påbörjades arbetet med klimatinvesteringsplan genom en inledande gap-analys och insatser för att bredda förståelsen för arbetssättet. Arbete med att förankra, utveckla och implementera Borlänges klimatinvesteringsplan fortsätter under 2024.

Borlänge kommun har haft ett gott samarbete och erfarenhetsutbyte med de andra 22 städerna inom Viable Cities och programkontoret, både i samband med Transition Lab och däremellan. Borlänge, Gävle och Eskilstuna har samarbetat kring våra

städers utmaningar och gemensamma kopplingar till akademien och våra städers lärosäten.

7.2. Mest angelägna erfarenheter att dela för kommunen

För Borlänge kommun har det gångna året inneburit nya arbetssätt och samverkansplattformar som gjort kommunen med sina partners mer snabbfotade, vilket bådar gott för framtiden.

Samarbetet och erfarenhetsutbytet med de andra städerna inom Viable Cities och programkontoret har stärkt kommunens arbete.

Borlänge kommun har hittat många nya kopplingar till andra organisationer, företag och myndigheter på lokal, regional, nationell och internationell nivå som visar hur viktigt det är att jobba gemensamt och inte isolerat med klimatomställningen.

Myndigheternas strävan att koordinera finansiering är mycket värdefull för vår möjlighet att höja tempot i arbetet.

7.3. Viktigaste uppdateringar för Viable Cities

Under 2023 har Viable Cities arbete med att underlätta processen kring klimatkontrakt utvecklats. Viable Cities som program har också förberett en ny flerårig fas i programmet. Dessutom har ett betydande utvecklingsarbete skett kring klimatinvesteringsplaner och den nya insatsformen systemdemonstratorer har tagit nya steg. I det internationella samarbetet kring missionen har en process på EU-nivå kring klimatkontrakt etablerats och flera svenska städer har haft framgång i att bli delaktiga i arbetet med missionen om klimatneutrala städer med finansiering från Horisont Europa.

7.3.1 Processen kring klimatkontrakt

Under 2023 har arbetet gått vidare med att utveckla Viable Cities roll som underlättare av processen kring klimatkontraktet i samspel med de 23 städerna och 6 myndigheter som hittills är signatärer. Vidareutveckling har gjorts av plattform för snabbare lärande genom Viable Cities Transition Lab Forum, City Labs, Klimatfrukostar och en rad olika format för möten mellan städer och myndigheter och andra aktörer. Vidare har samspelet med de signerande myndigheterna utvecklats för att fördjupa processen med Klimatkontrakt 2030 ytterligare. Parallellt har arbetet fortsatt i de 23 städerna med att utveckla olika former av lokala klimatkontrakt som en del i att mobilisera lokala omställningsarenor med företag, offentlig verksamhet, akademi och forskningsinstitut och civilsamhälle. Mobiliseringen på EU-nivå med de 112 städer som är föregångare i missionen om klimatneutrala städer 2030 har också inneburit en process med att etablera klimatkontrakt där Viable Cities är delaktiga. Viable Cities ser ett ökat behov av att skapa synergier och arbeta med att utveckla stödet

till lärande mellan städer och vidareutveckla gränssnitten mellan lokal, nationell och internationell nivå. Allt för att stärka den kollektiva förmågan till omställning.

7.3.2 Strategiskt arbete inför ny fas av programmet

Att på olika sätt skala upp relevanta satsningar för större effekt och snabbare takt i omställningen är en avgörande del i Viable Cities arbete framåt. Dessutom står det klart att det fortsatta arbetet behöver ske i en situation där multipla kriser sammanfaller med klimatkrisen. Under året har ett omfattande strategiarbete genomförts som förberedelse inför nästa fleråriga fas i programmet. Viable Cities har i oktober lämnat in en ansökan om att bli ett av programmen inom den nya missionsinriktade programformen Impact Innovation. Parallellt lämnas underlag in för nästa fas som strategiskt innovationsprogram där en utvärdering av programmets första sex år färdigställts. Viable Cities har också på olika sätt lämnat inspel till regeringens kommande klimatpolitiska handlingsplan, den kommande forsknings- och innovationspropositionen och bidragit till SKRs beredning⁸ om hur kommuner och regioner kan förbättra och intensifiera arbetet med klimatanpassning och minskad klimatpåverkan.

7.3.3 Strategiska insatser för uppskalning och acceleration

Som en del i arbetet med klimatkontrakt har ett fortsatt utvecklingsarbete med klimatinvesteringar för städers omställning skett både i Sverige och i det Europeiska samarbetet. Inom ramen för detta har också dialogen utvecklats med relevanta finansaktörer. Under året har även arbetet med digitalisering intensifierats och i november etablerades Urban Twin Transition Centre i samverkan med Viable Cities. Arbeta har också inletts med att förbereda processer för ökat medborgarengagemang / -deltagande för att skapa metoder och insikter som kan användas av många städer. Under året har i samarbete med Viable Cities även en forskarskola för rättvis omställning i städer startats vid Linköping universitet. Lunds universitet har även, i samarbete med Viable Cities, lanserat en Massive Online Open Course, MOOC: Cities, Climate and Change: Pathways and Opportunities. Även arbetet kring storytelling och kommunikation för omställning har vidareutvecklats. Nästa steg i arbetet med att utveckla en ny insatsform, Systemdemonstratorer, har tagits med finansiering från Vinnova och Viable Cities av två systemdemonstratorer: CoAct i Lund som fokuserar både på hållbar mobilitet och energipositiv stadsdel, och SnabbSam i Stockholm som inriktas på en fossilfri stadskärna. Andra städer är angelägna om att kroka arm i dessa satsningar för att lära tillsammans. Femton förstudier har finansierats inom Viable Cities för att utforska hur vi kan ge än mer kraft till städernas omställning inom tre områden: medborgarengagemang, klimatinvesteringar och regional samverkan.

⁸ Rättvis och hållbar omställning för klimatet – Förslag från SKR:s programberedning för hållbar omställning, SKR, september 2023

7.3.4 Internationella allianser kring missionen

Fortsatt arbete med mobilisering av städer och länder kring missionen, där Viable Cities är delaktiga sker på flera sätt (exv NetZeroCities, Driving Urban Transitions, CapaCITIES, Urban Transitions Mission). Under året publicerades en utvärdering beställd av EU-kommissionen av arbetet inom EU med de fem missionerna⁹. Den drar bl a slutsatsen att missionen Climate-neutral and smart cities 2030 (Cities Mission) redan har åstadkommit en betydande mobilisering för snabbare klimatomställning i städer. Utvärderarna pekar på att inrättandet av Cities Mission var viktigt och lägligt för att ta itu med "implementeringsgapet" och de systemutmaningar som enskilda städers klimatarbete aldrig kan lösa på egen hand.

Viable Cities har fortsatt sitt arbete som en av många internationella partners i NetZeroCities för att underlätta omställningen i de 112 städer (varav sju svenska). NetZeroCities har i dialog med EU-kommissionen utformat klimatkontrakt för städer i hela EU som verktyg för snabbare klimatomställning. Här är klimatinvesteringar en viktig del. Ambitionen är, liksom i Viable Cities arbete i övrigt, att lärdomar, metoder och verktyg ska komma till nytta för många fler städer i deras omställning. Inom ramen för NetZeroCities har svenska städer haft framgång och beviljats stöd i flera satsningar för att förstärka sitt arbete med klimatomställningen. Exempelvis har Malmö, Uppsala och Umeå fått stöd i satsningen Pilot Cities (totalt cirka 45 milj kr), och inom satsningen Twinning som inriktas på lärtpartners för omställning finns Luleå (som matchas med Umeå) och Lund bland de städer som har blivit utvalda och matchade med pilotstäder.

I det arbete som bedrivits i ett antal år på global nivå inom Climate Smart Cities Challenge, och som involverar en rad svenska aktörer, tas nya steg i att vidareutveckla arbetet. Det handlar bland annat om att sammankoppla de fyra systemdemonstratorerna inom initiativet med de två svenska liksom att verka för mobilisering av kapital. Samarbetet med UN-Habitat är centralt i detta och en dialog förs om bredare samverkan med UN-Habitat med utgångspunkt i städers klimatomställning. Likaså har dialog inletts om ett bredare samarbete med Världsnaturfonden WWF kring städers klimatomställning i Sverige såväl som internationellt.

7.4. Viktigaste uppdateringar för myndigheterna

Inom Klimatkontrakt 2030 har myndigheterna under 2023 arbetat gemensamt med fyra innovationsprocesser. Inom Smart policyutveckling har fem utmaningar identifierats för policylabbar. I två städer testas Systemdemonstratorer för klimatneutrala städer. En metod för lokal portföljanslys har testats och skalas upp.

⁹ Alasdair Reid et al. Study supporting the assessment of EU Missions and the review of mission areas - Mission areas review report. 10.2777/61143, Europeiska kommissionen, 2023

En fördjupad analys kring Klimatkontrakt som modell för utvecklad governance har genomförts.

7.4.1 Smart policyutveckling

Under 2023 genomfördes flera gemensamma workshops med klimatkontraktskommuner och klimatkontraktsmyndigheter, för att påbörja utvecklingen av mer ändamålsenliga regelverk och andra styrmedel. Fem utmaningsområden identifierades och dessa kartlades och utreddes vidare med mål att fatta beslut om uppstart av flera så kallade policylabb inom ett eller flera av de identifierade områdena. Representanter från myndigheterna arbetade vidare mellan workshopparna med att bearbeta data som kom fram och planerade för kommande arbete. Allt arbete skedde under utforskande och lärande former med alla inblandade.

7.4.2 Systemdemonstratorer

Under 2023 har satsningen på Systemdemonstratorer för klimatneutrala städer fortsatt. Utlysningen Systemdemonstratorer för klimatneutrala städer – Planeringsfas genomfördes, och två städer beviljades stöd. Utlysningen kommer under 2024 sömlöst att följas av utlysningen Systemdemonstratorer för klimatneutrala städer – Genomförandefas, vilken endast kommer vara öppen för samma två städer som beviljats stöd i Systemdemonstratorer för klimatneutrala städer – Planeringsfas.

7.4.3 Lokala portföljanalyser

Under 2023 har myndigheterna fortsatt att utveckla en metod för portföljanalys av myndigheternas samlade finansiering till städer. Metoden har under året testats i dialog med fem av kommunerna. Syftet har under året varit att undersöka och identifiera användningsområden i kommunerna, samt för att möjliggöra för en uppskalning till samtliga 23 kommuner. Årets arbete och genomfört test presenterades och vidareutvecklades gemensamt under Transition Lab Forum i Kristianstad under hösten.

7.4.4 Stärkt myndighetssamverkan

Under 2023 har myndigheterna inom Rådet för hållbara städer beviljats medel från det nationella programmet inom Europeiska regionalfonden (Eruf) för att utveckla en mer operativ myndighetsgemensam samverkansplattform. Samverkansplattformen har fått namnet Svensk modell för hållbar urban utveckling. Syftet är att kraftsamla kring myndigheternas mer operativa arbete och utveckla ett samordnat och gemensamt arbete för att stärka kommunernas innovationsförmåga. För att öka synergier och lärandet mellan flera av myndigheternas närliggande uppdrag och initiativ beslutade Rådet för hållbara städer att under 2023 se över hur Rådet kan stärkas i sin roll som strategiskt forum och utgöra ett ramverk för den operativa samverkansplattformen Svensk modell för urban hållbar utveckling och

Klimatkontrakt 2030 som en gemensam innovations- och testlabb för de 23 städerna och myndigheterna samt ytterligare andra identifierade närliggande initiativ.

7.4.5 Klimatkontrakt som governancemodell

Utvecklingen inom governance för klimatomställning, både på lokal nivå och mellan lokal, nationell och även EU nivå, utgör grundläggande förutsättningar för bredare kraftsamling och effektivare systemförändringar. Under 2023 riktade myndighetssamverkan, med Vinnovas analysstöd, ett särskilt fokus på governancefrågorna. I nära samarbete med Viable Cities och med aktiv medverkan av både myndigheterna och städerna, genomfördes ett strategiskt analysprojekt "Klimatomställning av städer – en svensk modell för att öka takten i omställning." Utifrån de praktiska erfarenheterna under de senaste två decennierna, har begreppet "governance" för klimatomställning kunnat tas fram ur ett operativt perspektiv. Governance används när en myndighet behöver gå bortom det man har direkt rådighet över för att förverkliga ett mål, vilket också innebär systemskiften att gå från stuprörsbaserad verksamhet till helhetstänkande inom offentlig förvaltning. I governance samverkar myndigheten med näringsliv, civilsamhälle och akademi.

9. Kontraktet

Parterna är överens om att dessa gemensamma åtaganden, såsom de formuleras ovan, ska gälla för 2024. Den första versionen av Klimatkontrakt 2030 signerades 2020, den andra 2021 och den tredje 2022. Klimatkontraktet ska uppdateras och förnyas inför varje nytt år.

Klimatkontrakt 2030

Mellan Borlänge kommun, myndigheterna
Energimyndigheten, Vinnova, Formas, Tillväxtverket,
Trafikverket, Naturvårdsverket samt Viable Cities.

Stockholm 2023-12-08 Parterna är överens om att dessa gemensamma åtaganden, såsom de formuleras ovan, ska gälla för 2024. Den första versionen av Klimatkontrakt 2030 signerades 2020, den andra 2021 och den tredje 2022. Klimatkontraktet ska uppdateras och förnyas inför varje nytt år.

Erik Nises

Kommunstyrelsens ordförande,
Borlänge kommun

Olga Kordas

Programchef,
Viable Cities

Robert Andrén

Generaldirektör,
Energimyndigheten

Darja Isaksson

Generaldirektör,
Vinnova

Johan Kuylenstierna

Generaldirektör,
Formas

Elisabeth Backteman

Generaldirektör,
Tillväxtverket

Roberto Maiorana

Generaldirektör,
Trafikverket

Björn Risinger

Generaldirektör,
Naturvårdsverket

Bilaga 1 – Länkar till dokument

Nedan finns länkar till de mest relevanta dokumenten i relation till Klimatkontrakt 2030 för Borlänge kommun.

- [Klimatkontrakt 2030 Borlänge version 2022](#)
- [Miljöstrategi 2021 - 2030](#)
- [Handlingsplan till miljöstrategin \(2023\)](#)
- [Mål & Budget 2024 - 2027 \(2023\)](#)